

An Analysis of Theses Related To The One Health Concept: Turkey

Filiz SELEN^{1,a}

¹ Department of Nursing, Faculty of Health Science, Selçuk University, Konya, TURKEY

ORCID: *0000-0003-0913-9044

Abstract

Introduction: The One Health concept is emerging as a current topic with globally targeted goals. Considering the fundamental concepts of nursing science—human, environment, health, and disease—it is evident that they are closely related to the One Health approach. A situational assessment is crucial in studies within nursing science that are linked to the One Health concept. **Aim:** This study aims to examine thesis studies registered in the Turkish Higher Education Council Thesis Center system, considering the strong interaction between the One Health approach and the nursing profession. **Methods:** The study population consisted of dissertations conducted in all scientific disciplines between 1950 and 2025 and registered with the Thesis Center of the Council of Higher Education. The keywords "One Health" were used. A retrospective literature review identified 4 master's theses, 1 doctoral thesis and 1 medical specialisation thesis. A summary was made based on the analysis of the data. **Results:** Of the theses reviewed, 3 master's and medical specialization theses were conducted using cross-sectional descriptive methods, 1 master's thesis using descriptive and semi-structured interviews, and the doctoral thesis using methodological methods. Three of the master's theses were conducted in the One Health, Pharmaceutical Microbiology, and Public Health departments of the Institutes of Health Sciences, one in the Food Safety department of the Institute of Science, the doctoral thesis in the Environmental Health department of the Institute of Health Sciences, and the medical specialization thesis in the Family Medicine department. **Conclusion:** Although the number of postgraduate theses examining the One Health concept across various scientific disciplines in our country is limited, it has been observed that there are as yet no postgraduate-level studies in the field of nursing. It is recommended that nursing education be made effective at the undergraduate, graduate, and clinical levels regarding the One Health concept, which is closely related to the fundamental concepts of nursing.

Keywords: Environment, Ecosystem, Nursing, One Health Human

Tek Sağlık Kavramı İle İlişkili Tezlerin İncelenmesi: Türkiye

Öz

Giriş: Tek Sağlık kavramı küresel olarak ulaşılması hedeflenen güncel bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hemşirelik biliminin temel kavramları olan insan, çevre, sağlık ve hastalık dikkate alındığında Tek Sağlık yaklaşımı ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Hemşirelik bilimi kapsamında Tek Sağlık kavramıyla ilişkilendirilmiş çalışmalarda durum değerlendirmesi önemlidir. **Amaç:** Bu çalışmada, Tek Sağlık yaklaşımının hemşirelik mesleği ile etkileşiminin güçlü olduğu düşünülerek, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi sisteminde kayıtlı tez çalışmalarının incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın evrenini 1950-2025 yılları arasında tüm bilim dallarında yapılan ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezine kayıtlı tez çalışmaları oluşturmuştur. "Tek Sağlık" ve "One Health" anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Retrospektif olarak yapılan literatür taramasında, 4 yüksek lisans, 1 doktora, 1 tıpta uzmanlık tezleri saptanmıştır. Verilerin analiz sonucuna göre özetleme yapılmıştır. **Bulgular:** Taranan tezlerden 3 yüksek lisans ve tıpta uzmanlık tezleri kesitsel tanımlayıcı, 1 yüksek lisans tezi tanımlayıcı ve yarı yapılandırılmış görüşme, doktora tezi ise metodolojik yöntemlerle yapılmıştır. Yüksek lisans tezlerinden üçü Sağlık Bilimleri Enstitülerinin Tek Sağlık, Farmasötik Mikrobiyoloji, Halk Sağlığı, bir tanesi Fen Bilimleri Enstitüsü Gıda Güvenliği, doktora tezi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çevre Sağlığı, tıpta uzmanlık tezi ise Aile Hekimliği Ana Bilim Dallarında yürütülmüştür. **Sonuç:** Ülkemizde farklı bilim dallarının Tek Sağlık kavramını incelediği lisansüstü tezlerin sayısı sınırlı olmakla birlikte, hemşirelik bilimi ile ilgili henüz lisansüstü düzeyde çalışmaların olmadığı görülmüştür. Hemşirelik temel kavramlarını yakından ilgilendiren Tek Sağlık kavramı konusunda hemşirelik eğitiminin gerek lisans gerek lisansüstü gerek de klinik düzeyde etkin hale getirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Ekosistem, Hemşirelik, İnsan, Tek Sağlık

GİRİŞ

Çağdaş biçimiyle “Tek Sağlık-One Health” 1900’lü yılların ortalarından sonra insan ve hayvan sağlığı arasındaki dinamiklerin fark edilmesi ile şekillenen bir kavram olmuştur (Schwabe 1984; Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2017). Tek Sağlık kavramının kapsamlı tanımı Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (The Food and Agriculture Organization, FAO), Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (World Organisation for Animal Health, WOA) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı(The United Nations Environment Programme, UNEP) gibi otoriteler tarafından yapılmış olup insan, hayvan, bitki ve ekosistem sağlığını sürdürülebilir biçimde dengelemeyi ve optimize etmeyi amaçlayan bütünleşik bir yaklaşım olarak özetlenmiştir (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, 2022).

Büyüyen dünyanın artan ihtiyaçları mevcut kaynakların ve ekolojik dengelerin sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle Tek Sağlık yaklaşımı, canlı ve cansız varlıkların sürdürülebilirliğini hedeflemektedir (Birleşmiş Milletler [UN], 2015). Küresel ısınma, biyolojik çeşitlilik kaybı, göçler, savaşlar ve pandemiler gibi küresel sorunların arttığı 21. yüzyılda Tek Sağlık yaklaşımının; yeni ve yeniden ortaya çıkan enfeksiyon hastalıkları ile iklim değişikliği kaynaklı zoonotik tehditlerin önlenmesinde önemli katkılar sağlayacağı vurgulanmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2017; Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri, 2022).

Hemşirelik biliminin temel kavramları olan insan, çevre, sağlık ve hastalık dikkate alındığında Tek Sağlık yaklaşımı ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir (Nightingale, 1860). Her hastalığın çevresel bir etiyolojisi olmamakla birlikte bireylerin çevresel risk faktörlerine maruz kalma olasılığı yüksektir ve bu risklerin azaltılması hemşirelik uygulamalarının önemli bir bileşenidir (Butterfield, 2017). Hemşirelik uygulamalarında yalnızca mevcut hastalıklara katkıda bulunan risklerin değil, henüz hastalığa yol açmamış ancak müdahale edilebilir potansiyel tehlikelerin de belirlenmesi önemlidir (Wilson ve Riner, 2023). Hemşirelerin proaktif bir yaklaşımla çevresel riskleri erken dönemde tanımlaması ve önleyici girişimleri planlaması, hastalık önleme ve sağlığı geliştirme rollerini güçlendirmektedir (Nightingale, 1860; Butterfield, 2017).

Bu bilgiler ışığında Tek Sağlık yaklaşımının hemşirelik mesleğiyle iç içe olduğu söylenebilir. Hemşirelerin

araştırmacı, eğitimci ve savunucu rolleri çevresel sağlık sorunlarıyla mücadelede Tek Sağlık hedefleriyle örtüşmektedir (Wilson ve Riner 2023; Fernandes ve ark. 2025). Ancak Türkiye literatürü incelendiğinde, hemşirelik alanında Tek Sağlık konusunun sınırlı sayıda çalışmada ele alındığı (İlaslan, Çakar ve Yıldırım Şişman, 2021; İlaslan, Çakar ve Yıldırım Şişman, 2022; Şahin ve Öner, 2023), özellikle lisansüstü tez düzeyinde akademik üretimin bulunmadığı görülmektedir. Bu bilgiler ışığında bu çalışmada hemşirelik biliminde Tek Sağlık kavramının lisansüstü çalışmalar kapsamında durum değerlendirmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL METOT

Çalışma retrospektif ve tanımlayıcı tipte literatür incelemesi olarak tasarlanmıştır. Çalışmada 1950-2025 yılları arasında tüm bilim dallarında yapılan, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezine (YÖK-TEZ) kayıtlı tezler çalışma yürütücüsü tarafından taranmıştır. Bu çalışmada “Tek Sağlık” ve “One Health” anahtar kelimeleri kullanılmış olup yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları dahil edilmiştir. Retrospektif literatür incelemesinde 4 yüksek lisans, 1 doktora, 1 tıpta uzmanlık tezleri saptanmıştır. Belirlenen anahtar kelimeler kapsamında saptanan tezlerin dışında eleme kriterine sahip teze rastlanmamıştır. Verilerin analizi; yayın yılı, ana bilim dalı, örneklem özellikleri, veri toplama araçları, çalışma yöntemi ve sonuçları incelenecek şekilde yapılmıştır. Bu literatür araştırmasında etik kurul raporu gerekli olmadığı için etik kurul başvurusu yapılmamıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada 1950-2025 yılları arasında Tek Sağlık ile ilişkili çalışmaların taranması amaçlanmış olsa da tarama sonucunda ilk çalışmanın 2020 yılına ait olduğu görülmüştür. Çalışmada YÖK-TEZ’e kayıtlı olarak ulaşılan tezler incelendiğinde %66,6’sının yüksek lisans, %16,7’sinin doktora, %16,7’sinin tıpta uzmanlık tezi olduğu bulunmuştur. Bu tez çalışmaları da 2020-2025 yılları arasında yürütülmüştür.

Tezlerin lisansüstü düzeye göre konu içerikleri incelendiğinde; Tek Sağlık Ana Bilim Dalında (ABD) yürütülmüş olan hayvandan insana bulaşlı zoonotik kökenli kistik ekinokokkoz durum değerlendirmesi (Yurdakul, 2025), Gıda Güvenliği ABD’de diyetisyenlerde Tek Sağlık kavramına ilişkin bilgi düzeylerinin

belirlenmesi (Çelik, 2025), Farmasötik Mikrobiyoloji ABD'de veteriner hekimlerin ve eczacıların Tek Sağlık kavramı ve antibiyotik direnci konusunda farkındalık durumunun araştırılması (Altun Adıgüzel, 2025), Halk Sağlığı ABD'de tıp hekimlerinin ve veteriner hekimlerinin Tek Sağlık kavramı konusundaki farkındalık durumlarının ve yaklaşımlarının saptanması araştırması (Özgüler, 2020) bulunmaktadır. Tıpta

uzmanlık tezi konu içeriğinin aile hekimlerinin Tek Sağlık konusunda bilgi düzeyi ve farkındalıklarının değerlendirilmesi olduğu saptanmıştır (Abacı Alhan, 2024). Doktora düzeyinde ise Tek Sağlık kavramının lisans ve lisansüstü eğitimlerde geliştirilmesive standardizasyon konusunda örnek birmüfredat oluşturmanın amaçlandığı görülmüştür (Neboğlu, 2025) (Tablo 1).

Tablo 1. Tek Sağlık ile İlgili Çalışılmış Lisansüstü Tezlerin Özellikleri

No	Yazar/Yıl/ ABD	Amaç	Örneklem sayısı	Veri toplama araçları	Yöntem	Bulgular
1	Yurdakul S. 2025 Tek Sağlık Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans	Yüksek endemik bir bölge olan İç Anadolu'da otokton bulaşta yer alan E.granulosus s.l. türleri/ haplotiplerinin belirlenmesidir.	İnsan örneği 65, hayvan örneği 53, köpek dışkı örneği 50	65 insan, 53 hayvan kaynaklı hidatik kist sıvısı 50 adet köpek dışkısı örneği	Tanımlayıcı ve kesitsel tipte	İnsan, sığır ve köpeklerden elde edilen örneklerin analiz sonucuna göre, bulaş zincirinde yer alan farklı konaklar arasındaki bağlantılar ortaya konmuş ve tek sağlık yaklaşımının zoonotik hastalıkların incelenmesindeki önemini vurgulamıştır. Ek olarak, Tek sağlık yaklaşımının, insan, hayvan ve çevre sağlığı arasındaki karmaşık ilişkileri ele almak için ideal bir çerçeve sunacağı sonucuna ulaşılmıştır.
2	Çelik E. 2025 Gıda Güvenliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans	Diyetisyenlerin Tek Sağlık uygulamaları konusundaki farkındalık düzeylerinin ve bu uygulamalara yönelik yaklaşımlarının değerlendirilmesidir.	Türkiye genelinde çeşitli kurum ve kuruluşlarda görev yapan 257 diyetisyen	Demografik özellikler, mesleki deneyimler ve Tek Sağlık kavramına ilişkin bilgi düzeylerini belirleyen anket	Tanımlayıcı ve kesitsel tipte	Diyetisyenlerin Tek Sağlık uygulamalarına yönelik farkındalıkları ile eğitim düzeyleri, çalışma alanları ve mesleki deneyim süreleri arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu bildirmiştir. Ayrıca diyetisyenlik mesleğinin Tek Sağlık yaklaşımı içerisinde daha aktif bir rol üstlenmesi gerektiğini ve bu doğrultuda eğitim programlarının güncellenmesinin önemi vurgulanmıştır. Özellikle halk sağlığı alanında çalışan diyetisyenlerin, bu alana dair daha yüksek farkındalık ve olumlu yaklaşımlar sergiledikleri ifade edilmiştir.

3	Altun Adıgüzel S. 2025	Veteriner hekimlerin ve eczacıların tek sağlık kavramı ve antibiyotik direnci konusunda farkındalık durumunun araştırılmasıdır.	79 veteriner hekim ve 74 eczacı olmak üzere 153 kişi	Sosyodemografik özelliklere ilişkin 6 soru, Tek Sağlık ve antibiyotik direncine ilişkin temel bilgi ve eğilimleri saptamaya ilişkin 24 soruluk anket	Tanımlayıcı ve kesitsel tipte	Veteriner hekim ve eczacıların tek sağlık ve antibiyotik direnci konusunda temel bilgi düzeylerinin yüksek olsa da bu konulara ilişkin daha fazla bilgi edinme eğiliminde oldukları saptanmıştır.
4	Özgüler ZÖ. 2020	Tıp hekimlerinin ve veteriner hekimlerinin tek sağlık kavramı konusundaki farkındalık durumları ve yaklaşımlarının incelenmesidir.	295 kişi (74 tıp hekimi, 221 veteriner hekim)	Sosyodemografik özellikler, Sağlık/hastalık durumu ve sağlıklı/riskli yaşam davranışlar ve Tek Sağlık kavramı konusundaki farkındalık ve yaklaşımına ilişkin 30 sorudan oluşan anket	Tanımlayıcı tipte ve yarı	Tıp hekimlerinin %63,5'i, veteriner hekimlerin %6,3'ünün kavramı duymadığı, kavramı uygulamalarına yansıtanların az olduğu, kavramı ve çalışmalarının ilgilendirdiği disiplinlerin çok çeşitli olduğu görüşünün yaygın olduğu ancak çoğu katılımcının uygulamalarında farklı disiplinler ve sektörlerle birlikte çalışmadığı bildirilmiştir. Araştırmaya katılmış olan tıp hekimlerinin neredeyse tamamı (%95,9), veteriner hekimlerin %71,5'inin kavramla ilgili eğitim almamış oldukları bildirilmiştir
5	Abacı Alhan S. 2024	Aile hekimlerinin tek sağlık konusunda bilgi düzeyini artırmak ve farkındalık oluşturup önlemler alınması gerektiğinin vurgulanmasıdır.	Türkiye genelinde 355 aile hekimi	Sosyodemografik veriler ve Tek sağlıkla ilgili 20 önermenin olduğu beşli likert ölçek kullanılan bir anket	Tanımlayıcı ve kesitsel tipte	Katılımcıların çoğunun tek sağlık kavramını daha önce duymadığı ve anti-mikrobiyal konusunda özellikle reçete yazarken dikkat ettikleri bildirilmiştir. Tek sağlık kavramı ile ilgili bilgi edinme konusunda istekli oldukları yaş ve hekimlik yılının anlamlı fark oluşturmadığı saptanmıştır.
6	Neboğlu EK. 2025	Eğitim programlarında mevcut olarak yer alan Tek Sağlık dersinin, uzmanların öneri ve görüşleri ışığında analizinin yapılarak ülkemizde Tek Sağlık eğitim programının yeniden düzenlenmesini sağlayacak örnek bir müfredat oluşturmak ve öneride bulunmaktır.	Birinci aşamada 64 öğretim elemanı, ikinci aşamada 56 öğretim elemanı katılmıştır.	İlk anket, demografik bilgilerin yanı sıra 17 açık uçlusorudan oluşmuş olup, katılımcıların daha ayrıntılı görüş ve düşüncelerini ortaya koymalarına olanak tanımıştır (Ek1). İkinci aşamada ise, 5'li Likert ölçeğine dayanan 66 kapalı uçlu soru ile daha çok yapılandırılmış veriler elde edilmiştir	Metodolojik	Eğitim planında yer alacak haftalık konuların sıralaması, tematik ve pedagojik açıdan hazırlanmıştır. Ders içerikleri ve konu başlıkları, uzmanların uzlaşısıyla çok boyutlu bir şekilde belirlenmiştir

TARTIŞMA

Tek Sağlık şemsiyesinin altında bulundurduğu birçok kavram insan, hayvan ve paylaşılan ekosistemler arasındaki kuvvetli bağı

göstermektedir. Bu bağların incelenmesinde birçok disiplinin yer aldığı ve bu disiplinlerin etkileşim içinde bilimsel çalışmalar sürdürmesi gerekliliği karşımıza çıkmaktadır. Literatürde

Tek Sağlık yaklaşımına bütüncül bir şekilde ulaşmak için multidisipliner stratejilerin belirlenmesi gerekliliğine vurgu yapılmaktadır (Gruetzmacher ve ark., 2021). Bu çalışmanın sonucunda da mikrobiyoloji, beslenme ve diyetetik, eczacılık ve farmakoloji, halk sağlığı ve aile hekimliği alanlarında lisansüstü çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Ülkemizde Neboğlu'nun 2025 yılında tıp, diş hekimliği, hemşirelik, eğitim, veterinerlik, sağlık bilimleri, ziraat, fen, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden öğretim üyeleri ile yürüttüğü metodolojik doktora çalışmasında, Tek Sağlık kavramının yükseköğretim kurumlarında müfredatlarında yer alabilecek bir ders içeriği oluşturmuştur. Uzman görüşü veren öğretim elemanlarının bu ders içeriğinin multidisipliner olması gerekliliğini ifade etmiştir (Neboğlu, 2025). Tek Sağlık kavramının toplum sağlığı, çevre sağlığı gibi konularla çerçevelendiği düşünülecek olursa, hemşirelik biliminin lisans ve lisansüstü müfredatlarına girmesinin Tek Sağlık bütünlüğüne ulaşılmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Bütüncül bir değerlendirme fırsatı yaratan Tek Sağlık yaklaşımı, ulusal ve uluslararası dolayısıyla küresel düzeyde sürdürülebilir sağlık olanaklarına ulaştıracaktır. Her ne kadar tıp ve veterinerlik alanlarından temel alan bir kavram olarak karşımıza çıksa da sürdürülebilir sağlık hedeflerine ulaşmada çok disiplinli bir yaklaşım benimsenmesi kaçınılmazdır (Evans ve Leighton, 2014). Ülkemizde yapılan bir çalışmada (İlaslan ve ark., 2022) hemşirelik bölümü öğrencilerinin %81,6'sının ekosistemi oluşturan tüm canlıların birbirleri ile etkileşim içerisinde olduğunu düşünmeleri, Tek Sağlık kavramının uygulanabilirliği ya da ulaşılabilirliği açısından olumlu olmakla birlikte, öğrencilerin %85,4'ünün (204 kişi/239 katılımcı) Tek Sağlık kavramını duymadığını ifade etmesi hemşirelik eğitiminde henüz bu kavramın yer edinemediğini göstermektedir.

Bilimsel bilgi, sanat ve estetiğin harmanlandığı hemşirelik mesleği, insanı etkileşimde olduğu tüm boyutlarla bütüncül olarak değerlendirmektedir. Önemli hemşirelik kuramcısı Florence Nightingale 1860'lı yıllarda insanın çevre ile etkileşimde olduğuna vurgu yaparak hemşirelik mesleğinin sağlığı geliştirme ve koruma konusunda önemini dile getirmiştir (Evans ve Leighton 2014; Wilson ve Riner 2023; Fernandes ve ark., 2025). Yaklaşık 170 yıl geçmesine rağmen insanın çevre ile etkileşimini temel alan Tek Sağlık hedefleri kapsamında hemşirelik bilimine ilişkin

bilimsel çalışmalara ülkemiz literatüründe sınırlı düzeyde rastlanılmaktadır. Bu durumun nedenleri arasında, hemşire akademisyenlerin Tek Sağlık kavramı hakkında farkındalık düzeylerinin düşük olması, bu kavrama lisans ve lisansüstü müfredatlarda yer verilmemesi ve klinik uygulamalarda çevresel faktörlerin önceliklendirilmemesi sayılabilir.

Bu çalışmada Tek Sağlık kavramının hemşirelik bilimindeki yerinin belirlenmesi amaçlanmış ve lisansüstü düzeyde kavrama ilişkin herhangi bir teze ulaşamamıştır. Bu durum akademik düzeyde konuya ilişkin farkındalığın henüz gelişmediğini ya da hemşirelik araştırmalarının daha çok fiziksel hastalık ve bakım odaklı ilerlediğini düşündürülebilir.

Her hastalığın çevresel bir etiyojisi olmasa da neredeyse herkesin çevresel bir tehditle ilişkili sağlık sorunu yaşama olasılığı bulunmaktadır ve bu durum hemşirelik uygulamalarında değerlendirilmelidir (Butterfield, 2017; Fernandes ve Varete, 2025). Bu bilgiler kapsamında hemşire akademisyenlerin ve klinisyenlerin Tek Sağlık konusunda farkındalık, uygulayıcılık, araştırmacı, eğitimci ve savunucu rollerini aktif hale getirmeleri gerekmektedir.

Uluslararası literatürde Tek Sağlık konusunda hemşirelik temelli çalışmaların başladığı görülmektedir (Butterfield, 2017; Wilson ve Riner, 2023). Fernandes ve ark. (2025) hemşirelik uygulamasında Tek Sağlık ilkelerinin köklerini araştırdıkları çalışmalarında Nightingale'in çevresel belirleyiciler, doğal ve yapay çevrenin yönetimi, sistematik gözlem ve sektörler arası iş birliği vurgusunun Tek Sağlık temel ilkelerini öngördüğünü belirtmişlerdir (Fernandes ve ark., 2025). Bu kapsamda Nightingale, hemşirelik yaklaşımının terapötik ve sağlıklı ortamların tasarlanması, sürdürülmesi ve çevresel belirteçlerin bakım ve sağlık politikalarına entegrasyonunda stratejik rol üstlenmesi gerektiğini ifade etmiştir (Fernandes ve ark., 2025). Bununla birlikte hemşirelik biliminin Tek Sağlık konusundaki katkı potansiyelinin henüz küresel düzeyde yeterince görünür olmadığı da bildirilmektedir (İlaslan ve ark., 2021).

Ülkemizde ise İlaslan ve ark. (2021) hemşirelik öğrencilerinde Tek Sağlık ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri hakkındaki görüşlerini inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin %85,4'ünün Tek Sağlık kavramını daha önce duymadıklarını; ancak kavramın temel ilkelerini yansıtan ifadelerle %71,1 oranında katılım gösterdiklerini bildirmiştir (İlaslan ve ark.,

2021). Bu bulgu, hemşirelik öğrencilerinin kavrama ilişkin farkındalıklarının düşük olmasına rağmen yaklaşımın temel değerleriyle mesleki olarak örtüştüklerini göstermektedir. Hemşirelik bölümü öğrencileriyle yapılan çalışmadaki sonuçlara benzer şekilde, Özgüler (2020) yürüttüğü yüksek lisans tezinde tıp hekimlerinin %63,5'inin, veteriner hekimlerin %6,3'ünün kavramı duymadığını bildirmiştir. Bununla birlikte çoğu katılımcı uygulamalarında farklı disiplinler ve sektörlerle birlikte çalışmadıklarını bildirmiştir. Görüldüğü üzere Tek Sağlık kavramı ile direkt ilişkili olan sağlık profesyonellerinin de farkındalıklarının düşük olduğu söylenebilir. Buradan da ülkemiz genelinde Tek Sağlık kavramının henüz ülke gündeminde olmadığı düşünülebilir. Her ne kadar hemşirelik dışı disiplinlerin Tek Sağlık konusuna daha fazla yöneldiği izlenimi olsa da hemşirelik bilimi, özellikle sağlığı koruma ve geliştirme düzeyinde insan-çevre etkileşimini sistematik ve bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmede önemli katkılar sağlayabilecek düzeydedir. Bu katkıların sağlanabilmesi için, karar vericilerin ülkemiz sağlık çitasını yükseltmeye hedefli tüm bilim dallarında, Tek Sağlık kavramının geliştirilmesi, uygulanması ve sonuçların takip edilmesi üzerine temel sistem için hazırlıklara başlaması gerekliliği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan bu çalışma ile hemşirelik bilimine ilişkin Tek Sağlık kavramının incelendiği lisansüstü bir çalışmaya rastlanmamış olsa da Tek Sağlık konusunun direkt olarak hemşirelik bilimi ile ilişkili olduğu gerçeği değiştirilemez. Bu nedenle toplum sağlığı ile direkt teması olan hemşire grubunun Tek Sağlık hedefleri ile lisans döneminde tanıştırılması ve lisansüstü çalışmalarda incelenmesi gerekliliği bu çalışmanın temel sonucu olarak görülmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda da Tek Sağlık konusunun ders müfredatına alınması, tüm hemşirelik ana bilim dallarında ders konusu olarak gündeme getirilmesi, farklı bilim dallarından Tek Sağlık kavramını destekleyecek ortak ders/dersler oluşturulması, Tek Sağlık kavramını destekleyecek panel, sempozyum gibi farkındalık yaratacak faaliyetlerin planlanması ve kanıta dayalı bilgilere ulaşarak literatürün desteklenmesi önerilmektedir.

YAZARLIK KATKISI

Fikir/Kavram:FS, **Denetleme:**FS, **Veri Toplama ve/veya İşlemesi:**FS, **Analiz/Yorum:**FS, **Makale Yazımı:**FS,

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

FİNANSAL DESTEK

Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Abacı Alhan, S. (2024). İlçe hekimlerinin Tek Sağlık konusunda bilgi düzeyi ve farkındalıklarının değerlendirilmesi [Tıpta uzmanlık tezi, Akdeniz Üniversitesi].
- Altun Adıgüzel, S. (2025). Veteriner hekimlerin ve eczacıların Tek Sağlık kavramı ve antibiyotik direnci konusunda farkındalık durumunun araştırılması [Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi].
- Birleşmiş Milletler. (2015). Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. United Nations.
- Butterfield, P. (2017). The environment and nursing practice. *Online Journal of Issues in Nursing*, 22(1), Manuscript 2.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2022). One health basics. <https://www.cdc.gov/onehealth/basics/index.html>
- Çelik, E. (2025). Diyetisyenlerin Tek Sağlık kavramı konusundaki farkındalık durumlarının ve yaklaşımlarının değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi].
- Evans, B. R., & Leighton, F. A. (2014). A history of One Health. *Revue Scientifique et Technique*, 33(2), 413-420.
- Fernandes, J. B., Fernandes, S., Castro, C., & Vareta, D. (2025). Tracing the roots of One Health principles in nursing practice. *One Health*, 22, 101306. <https://doi.org/10.1016/j.onehlt.2025.101306>
- Fernandes, M., & Vareta, S. (2025). Nursing's contribution to One Health: Global visibility and future directions. *Nursing Philosophy*, 26(2), e12412.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations, World Health Organization, World Organisation for Animal Health, & United Nations Environment Programme. (2022). One Health joint plan of action (2022-2026). <https://www.fao.org/one-health/resources/publications/joint-plan-of-action/en>
- Gruetzmacher, K., Karesh, W. B., Amuasi, J. H., Arshad, A., Farlow, A., Gabrysch, S., Jetkowitz, J., Lieberman, S.,

Education and Research in Nursing, 18(Suppl. 1), 36–38. <https://doi.org/10.5152/jern.2021.34635>

İlaslan, N., Çakar, M., & Yıldırım Şişman, N. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin Tek Sağlık ve 2030 sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin ulaşılabilirliği hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. THDD, 3(2), 113–126.

Neboğlu, E. K. (2025). Tek Sağlık kavramının lisans ve lisansüstü eğitimlerde geliştirilmesi ve standardizasyonu konusunda örnek bir müfredat oluşturma [Doktora tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi].

Nightingale, F. (1860). Notes on nursing: What it is and what it is not. Harrison.

Özgüler, Z. Ö. (2020). Tıp hekimlerinin ve veteriner hekimlerinin Tek Sağlık kavramı konusundaki farkındalık durumlarının ve yaklaşımlarının saptanması araştırması [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].

Schwabe, C. W. (1984). Veterinary medicine and human health (3rd ed.). Williams & Wilkins.

Şahin, D., & Öner, M. (2024). Nurse educators' knowledge and opinions about the "One Health" approach. International Nursing Review, 71(4), 1113–1120. <https://doi.org/10.1111/inr.12983>.

Birleşmiş Milletler. (2015). Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. United Nations.

Wilson, J., & Riner, M. (2023). Can nursing strengthen One Health initiatives? Nursing Outlook, 71(5), 101999. <https://doi.org/10.1016/j.onehlt.2025.101288>.

Dünya Sağlık Örgütü. (2017). One health. WHO. Erişim tarihi: 22.05.2026. Erişim URL: https://www.who.int/health-topics/one-health#tab=tab_1.

Yurdakul, S. (2025). Tek Sağlık yaklaşımı: İç Anadolu'da otokton bulaşta yer alan kistik ekinokokkoz etkenlerinin moleküler düzeyde incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].